

DOMAČI GLASOVI

Štev. 8.
Celovec, 19. VII.
1945.

Razmerje med velikimi zavezniki.

Od bodočega razmerja med velikimi zavezniki, to je med Ameriko in Anglijo na eni strani ter med Sovjeti na drugi strani, je odvisna usoda Evrope in s tem tudi usoda Slovencev. To razmerje je pa spet odvisno od tega, ali bo Sovjetska Rusija na ozemlju, ki je med vojno in po njej prišlo pod njeno vojaško oblast (Poljska, Romunija, Bolgarija, Madžarska) ali pod njen političen vpliv (Titova Jugoslavija) brez pritiska pripravljena uveljavljati načela o svobodi in demokraciji, za katera sta šli v vojno Anglija in Amerika. Dalje je to razmerje odvisno tudi od tega, ali bodo Sovjeti držali razne dogovore, sklenjene med vojno, ter priznali Angliji in Ameriki v Evropi tiste pravice in vpliv na tistih področjih, kakor to zahteva njuna varnost in bodočnost sveta.

Razmerje med velikimi zavezniki se je po koncu vojne z Nemčijo bistveno že ne usodno poslabšalo. Navzlic sporazumu v Teheranu in Jalti, se je takoj pokazala nujna potreba, da se voditelji zavezniških velesil spet snidejo in rešijo celo vrsto zapletenih vprašanj. Ta so se pojavila, ker so Sovjeti brez ozira na Anglijo in Ameriko ter brez ozira na voljo raznih evropskih narodov skušali uveljavljati v Evropi svoje politične zamisli.

Najboljšo sliko o tem, kakšno je bilo to razmerje na predvečer sestanka med Trumanom, Churchillom in Stalinom, dobimo iz pisanja angleškega in ameriškega tiska v zadnjih 2 mesecih. Tu ni moči navajati ogromne vrste listov, ki so se s tem vprašanjem bavili, marveč se moramo omejiti na najnujnejše in najvažnejše.

"National News - letter", ki v angleškem tisku najboljše izraža angleško stališče do vseh bistvenih svetovnih vprašanj, piše o tem razmerju takole:

"Zahodna omika ni nikoli v zgodovini stala pred nalogami, ki bi se po obsegu, po novosti in po možnosti mračnih zapletljajev dale primerjati z današnjimi. Če hoče Evropa biti kos prihodnji zimi in se izogniti podaljšanju trpljenja, zmede in tekmovanja, ki bi utegnili zasejati seme za tretjo svetovno vojno, je potrebno soglasje v namenih med Ameriko, Anglijo in Sovjeti. Kar se tiče tega soglasja, so izgledi kaj brezupni. Čas hiti. Mesec, dva meseca ali celo tri morda ne bo še zunanjih znamenj o grozečem polomu. Toda če ne bo v prihodnjih 6 mesecih storjenega zelo dosti, bo prihodnja zima v Evropi pošastna. V milijonih src, od Norveške do Sicilije, od poljskih planjav do Atlantske obale se bo začela oblikovati misel: "Ali je to rešitev in to novi svet, zaradi katerega so združeni narodi strli moč nacistične Nemčije? Ali naj to pomeni demokracijo?" Kar se tiče Poljske, so novice o njej za mnogo ljudi najslabše kar smo jih slišali od začetka leta 1942. Očitno je, da so Rusi hoteli pripraviti 16 odličnih in uglednih poljskih prvakov do tega, da bi se sporazumeli z njimi brez ozira na Angleže ali Amerikance. Hitler ni nikdar z Musolinijem ravnal tako z viška (kakor Sovjeti z Angleži in Amerikanci, op. pis.). Zakaj se Rusom zdi potrebna, da se tako vedejo do tako močnih zaveznikov, kakor sta Anglija in Amerika. Rusi očitno skrbijo ob svoji zahodni meji ustanoviti vrsto podložniških držav, češ, da je to potrebno zaradi njihove varnosti. Poljake združuje enako nezaupanje in nasprotnost do Rusov in do Nemcev, ki so leta 1939. oboji napadli njihovo državo. Poljaki zaupajo edino velikima anglosaškima silama zaradi tega je Poljska za Ruse najtrši oreh. Toda Sovjeti sodijo, da so njihove klešče dovolj močne, da stro tudi ta oreh. Edino, kar si pri tem

žele, je, da bi njihovi veliki zaveznici pri tem vljudno obrnili oči v stran. Ker nista tega storili, se to Rusom zdi pomankanje obzirnosti in ustvarjanje neskončnih težav.

Tako ravnanje se nam zdi zelo čudno. Ne bomo pridobili prav ničesar, če bi Ruse skušali prepričevati, da ravnaajo napak. Mi smo v njihovih očeh nejeverniki, ki so nesposobni pravilne moralne presoje. Lahko pa jih skupaj z Amerikanci prepričamo ne samo o tem, da smo zelo močni, temveč tudi, da imamo glede Evrope točno določeno politiko...

"Titova zahteva po Trstu pomeni spet drugo težavo za zavezniške državnike, zakaj za njo tiči širše vprašanje o razmerju med Anglo-amerikanci in Sovjeti. V vsakem primeru bi zadoštovala, da v Moskvi samo namignejo, pa bi Tito svojo zahtevu umaknil. Če vztraja pri njej, bo samo še bolj kalil že tako težavne odnose med tremi vodilnimi velesilami. Kajti kar se tiče Tita, kaj sploh še kdo dvomi o tem, pod čigavim nadzorstvom je njegova zunanja politika? Za poskusom zasesti Trst in del Koroške stoji ruska pošast in davi varljivi pravič o varnosti v Evropi.

Ni razloga za misel, da bi bil Tito zavzel tako stališče, če ga nebi bili pri tem podpirali Rusi. Niti sanjalo bi se mu ne bilo o čem takem. A Tito je očitno dolžan pokorščino samo vzhodnemu zavezniku (Sovjetom, op.pis.), zahodna zaveznika pa, ki sta partizane desti bolj podpirala tedaj, ko so bili za nič, lahko izziva. Toda določeno je bilo, da Jugoslavija ne bo prišla v rusko, temveč v skupno vplivnostno področje. In najbolj zanimivo pri vsem tem je, da nas je pred dopolnjeno dejstvo v Trstu skušala postaviti tista vlada, ki je najmanj ugledna in za trdno najmanj samostojna, kar jih je Jugoslavija kdaj imela."

"Za demokracijo je najboljša politika ta, da se kar moči drži resnice. Koliko boljše za nas bi danes bilo, če bi bili tako ravnali tudi glede Sovjetske Rusije!"

Nič manj jasno in manj odločno ni pisanje ogromne večine angleških listov, tudi socialističnih. Boljše slike o sedanjem pravem razmerju med zavezniki nam pač ne more nihče dati.

NEKAJ ZNAČILNIH DEJSTEV.

V zvezi z gornjim člankom, ki prav jasno označuje razmerje med zahodnimi zavezniki in Titom, naj v naslednjem podamo še nekaj značilnih dejstev in izjav.

Pretekli torek je belgrajska oddajna postaja poročala, da so v Sloveniji hudi nemiri, ker je tam na delu polno reakcionarnih skupin, ki dobivajo potuho od zunaj.

Ista oddaja je sporočila, da je v Istri (!) bil ustanovljen odbor za odcepitev Slovenije od Titove Jugoslavije, - Nam sicer ni znano, da bi bil kje ustanovljen kak tak odbor, vendar se nam zdi čez vse značilno, da taka poročila daje titovski radio.

Ljubljanska oddaja je 17.t.m. zjutraj poročala o razmerah v Grčiji, kjer baje reakcionarji in fašisti vznemirjajo javnost. Zanimiv je v tem poročilu tale stavek: "Kdo jim daje orožje, tudi puške ne padajo z neba!"

Značilen je tudi tale dogodek s Koroškega. Pred dobrim tednom so se duhovniki iz Roža zbrali k dekanijski konferenci v kraju, ki leži v obmejnem zapornem pasu, kamor moreš potovati le s posebnim dovoljenjem. Angleška kontrola je spustila čez zaporno mejo brez vseh ceremonij vse došle duhovnike. Ko pa se je v avtomobilu pripeljal do kontrolne postaje škofijski odposlanec iz Celovca, ga niso spustili čez. Gospod se je namreč pripeljal v avtomobilu, ki je imel evidenčno tablico LB. (Ljubljanska Pokrajina). Angleška kontrola je po tej tablici sodila, da bi avto z gospodom vred utegnil biti iz Titovine. Zato je angleški kontrolni stražar izjavil, "da partizanov ne puščamo tja čez mejo."

Od koroške meje naprej Karavank poročajo naši ljudje o manjših obmejnih praskah. Angleška policija v Železni Kapli je prejšnji teden ugotovila 17 ubojev ob meji, ki so jih zagrešili partizani.

Zadnje dni komunistične oddajne postaje močno napadajo zaveznike zaradi dogodkov na Grškem in v južni Jugoslaviji - Macedoniji. Na grško-jugoslovanskem obmejnem območju so nastale manifestacije za vrnitev grškega kralja, na jugoslovanski strani pa za kralja Petra. Te manifestacije so se sprevrgle najprej v demonstracije zoper Tita in Bolgare, nato pa v oborožene spopade in boje. Zaradi tega je Tito grški vladi zagrozil z oboroženim posegom, če ne bo miru. O tem komunistične postaje vsak dan poročajo. Dne 19. t.m. zjutraj je belgrajska postaja po ljubljanskem radiju sporočila tole novico:

"Grški monarhisti in fašistično usmerjeni elementi so ob grški meji - v Macedoniji, zasedli 441 vasi. V bojih z njimi so Titove čete imele 130 mrtvih, 570 ranjenih in 25 pogrešanih."

Dne 17. t.m. je ameriški radio "Glas Amerike" na narode Jugoslavije naslovil tele misli: "Vprašanja, ki jih bodo obravnavali na sestanku treh v Berlinu, so nad vse težka. Med drugimi bodo obravnavali tudi vprašanja režimov v vzhodni Evropi. Rusi napadajo grško vlado, češ, da ni demokratična, angleški listi pa napadajo vlade na Balkanu, katerim občitajo, da so pristranske, ozkošrčne in da slone na nasilju.. To bo treba urediti."

V istem radiju, je 17. t.m. v srbskem jeziku komentator obravnaval te dogodke ter se v njih - skrbno in previdno v izražanju - takole izrekel: "V Berlinu bo govor o trajnem miru. Da se to doseže, bo treba zaceliti celo vrsto globokih ran. Takarana je n.pr. dejstvo, da po raznih taboriščih v inozemstvu žive Srbi, ki se nočejo ali pa se obotavljajo vrniti domov.. Zato bodo zavezniki morali urediti tudi ta vprašanja."

To se seveda nanaša na nas Slovence, ki smo rajši zapustili dom in vse kar smo imeli, samo, da se rešimo komunističnega nasilja. Gorenja dejstva govore, da se zavezniki že zavedajo, za kaj smo begunci rajši v tujini, kakor da bi bili doma.

KOMUNISTI V TRSTU SE POTEGUJEJO ZA LAŠKI LIST -

ANGLEŽI IZDAJAJO V TRSTU SLOVENSKI LIST.

Za vse Slovence pa so najbolj značilni tržaški dogodki, ki kažejo, kako različna so mišljenja o svobodi in demokraciji ter o Trstu in njegovem zaledju. Tam so spori na dnevnem redu. Zaradi teh sporov so laški Titovci v Trstu zaveznikom izročili spomenico, v kateri laško komunistično glasilo: "Il Lavoratore" prinaša cel članek, v katerem med drugim pravi: "Ne govorimo različnih jezikov zgolj v besedi, temveč tudi v mišljenju."

In res so se danes lahko že vsi prepričali, da komunisti v besedah "demokracija" in "fašizem" mislijo čisto nekaj drugega, kakor je doslej mislil ves kulturni svet. Pa o tem danes ne bomo pisali, temveč pribili le ta-le dejstva:

Dne 17-t.m. zjutraj, je londonska postaja v angleški oddaji raznanila, da je Titova jugoslovanska vlada protestirala v Londonu, ker so Angleži v Trstu zaprli voditelje OF, ter zahtevala, da jih izpustijo. Angleži pa so odgovorili, da tega ne bodo storili, ker so oblasti te tudi prijele zaradi dokazanega prevratnega delovanja.

Dne 19.t.m. zjutraj je belgrajski radio sporočil, da so Angleži v Trstu predsednika OF Jakšetiča sicer izpustile, da pa so zato zaprle nove protifašiste.

Najzanimivejši je spor, ki je nastal zaradi časopisja v Trstu. Titovi komunisti izdajajo tam že svoje laško glasilo "Il Lavoratore", sedaj so hoteli izdajati, še nov italijanski komunistični list za mladino "La Gioventu". Kakor pa je dne 18. t.m. ob 10 uri zvečer ljubljanska postaja poročala, so Angleži izdajanje tega lista prepovedali. Zaradi tega je ljubljanska postaja ostro napadla zaveznike, katerim občita, da imajo osebno svobodo in svobodo tiska le na jeziku, delajo

pa drugače.

Ljubljanska komunistična postaja se je ob tem napadu zmotila le v naslovu, ker so namreč komunisti tisti, ki osebno svobodo in svobodo tiska poznajo le v besedah, delajo pa ravno tako in še mnogo huje kakor so delali fašisti in najgrši nacisti.

Kar se da značilno je vpitje teh "slovenskih" komunistov ker so angleške oblasti v Trstu prepovedale italijanski list, med tem ko nimajo nobene besede, da bi ljudem pojasnili, da Angleži v Trstu izdajajo slovenski list z naslovom "G L A S Z A V E Z N I K O V."

"Narodno osvobodilni" komunisti hočejo in zahtevajo za tržaško mladino laški list. Ker ga Angleži ne dovolijo, jih zaradi tega napadajo. Angleži pa za tankajšnje Slovence izdajajo slovenski list, o čemer pa komunisti molče.

Tudi ta dejstva so nad vso moč značilna....

NASIM V JUDENBURGU SE DOBRO GODI.

Iz Judenburga smo prejeli naslednje poročilo, ki ga z veseljem objavljamo:

Kar takoj moram povedati, da smo mi v Judenburgu izmed vseh skupin še najbolj naleteli, čeprav smo se Judenburga najbolj bali. Podnebje nam kar ustreza, ker ni posebne vročine, saj smo več kot 700 m nad morjem. Morebiti so oni v Lienzu glede podnebja morda na istem kot mi. Imamo pa za komandanta zelo uvidčnega angleškega majorja, ki razume naše begunsko gorje in si zelo prizadeva, da bi nam ga olajšal.

Kakšno hrano imajo slovenski rejaki po drugih taboriščih, tega ne vem, vem pa, da je naša tukaj v Judenburgu precej boljša kakor pa smo jo imeli v Vetrinju. Tukaj dobivamo vsak dan goveje meso, riž, moko, krompir, surovo maslo, testenine - tako, da dvakrat na dan dobimo res dobro in tečno hrano. Kruha dobivamo na osebo toliko, kolikor smo ga dobili v Vetrinju t.j. 40 dkg na osebo. Naši stanovanjski prostori so lesene barake, ki so še precej dobre. Kar ni ustrezalo, smo popravili. Imamo lično opremljeno ambulanco, le škoda, da nimamo nobenega zdravnika, niti večje bolničarke nimamo s seboj. To pa res obžalujemo in smo zaradi tega opravičeno nejevoljni.

Za službo božjo imamo obsežno barako, kjer naših 7 duhovnikov, ki so z nami opravljajo službo božjo in druga pastirska opravila. Iz Vetrinja nas je prišlo sem nekaj nad 300 Slovencev. Tukaj smo naleteli še na kakih 100 drugih Jugoslovancev, med katerimi smo našli precej znancev iz prejšnjih let. Tukaj v Judenburgu je tudi slovenski železniški uradnik, ki pa so ga Rusi pognali iz službe, kakor tudi vse druge. Vedeti namreč morate, da judenburško železniško postajo na levem bregu Mure imajo zasedeno Sovjeti, med tem ko je desna stran Mure zasedena od Angležev. Tako od ruskih boljšečev mi slovenski antikomunisti v Judenburgu nismo niti 500 m oddaljeni. Le na breg reke Mure nam je treba stopiti, pa že vidimo Stalinove vojsčake. Sicer smo pa slišali, da se bodo morali v kratkem umakniti do madžarske meje, nakar si bomo lahko ogledali zaninivejši del Judenburga.

Kako ravnaajo Rusi z ljudmi, o tem bi vam lahko tudi pisal, saj so nam to pripovedovali znanci, ki so doživljali lahko rečen, da je 100% res vse, kar smo popreje čitali in brali. Mojega prijatelja in druge železničarje so brez odpravnine pomotali iz služb. Z ljudmi, ki so jih še ohranili v službi, pa niso grdo ravnali, pač pa so kakor volkovi planili na ure, zlatnino, na kolesa ter ropali in plenili kar javno na ulicah. Judenburg je industrijsko mesto, kjer so delovale železne tovarne. Sedaj Rusi vse stroje demontirajo in odvažajo. Nenci se zaradi tega pritožujejo, pa nas to ne gane preveč, ker vemo, kako so oni ravnali kot okupatorji.

POPRAVEK. V 6. številu našega lista smo na 4 strani poročali o smrtnih obsojnih v Ljubljani. Pravilno bi se moralo glasiti: "Na smrt so bili obsojeni polic. stražniki..Copf in Stefanija Bano, sopr.pok.dom.stotnika."